

razširijo društvena opravila, sme občni zbor pomnožiti odbor za četiri ude, tedaj vkup do 13 udov.

Prvi odborniki se volijo na jedno leto, in izstopivši se smajo zopet voliti. Prihodnjic pa sme občni zbor podaljšati odborovo oblast na tri leta.

§. 12. Vsi dopisi in prošnje se izročujejo odboru, ki jih rešuje. Odbor se shaja vsak teden ob določenem in udom naznanjenem opravljenem dnevu, da sklepa o tekočih opravilih po večini glasov v sejah, katerih se mora udeležiti nadpolovična večina začasnih odbornikov.

§. 13. Razun občnega zbora (§. 8. lit. c) imata tudi odbor in prvosednik izključljivo pravico, zahtevati od blagajničnih uradnikov pregled računov, knjig in izkaznic, nadalje pokazanje ter izročitev denarjev in blaga; odbor se tudi pooblašuje, da:

- a) prošnje za zajme (posojila) reši po pravilih, in podaljša obroke za oddane zajme;
- b) pogodbe sklepa in se zavezuje za društvo;
- c) za društvo v zajem jemlje; vendar sme določiti občni zbor: ali za vselej ali za neki čas obroke, do katerih sme odbor v zajem jemati na nerazdeljivo zaveznost vseh udov.

§. 14. Prvosednik, blagajnik in pregledovalec so skupaj društveno predstojništvo, ki zastopa društvo na zunaj in ki mora zvrševati vse sklepe. To predstojništvo podpisuje v društvenem imenu izkaznice in pogodbe, in je pooblašeno, zagovarjati društvo kot tožnika ali toženca v pravadah, poravnave sklepati, prisega nalagati, sprejemati in odvracati, plače sprejemati in pooblašence postavljati v te namene.

§. 15. Prvosedniku se zlasti naloži, da vodi in nadzoruje opravila, da sklicuje, vodi in sklepa seje.

§. 16. Blagajnik sprejemlje izročeni denar in blago, ga potrjuje s svojim in podpisom pregledovalca, izplačuje po storjenih sklepih in po ukazu predsednikovem, ki se opira na sklepe. V blagajnikovo področje posebno spada:

- a) voditi knjige in račune o dohodkih in stroških ter predlagati odboru in vsaki seji zapis zaostankov in izkaz gotovine;
- b) pripravljati konec leta za odbor in za občni zbor račun s prilogami vred in izkaz premoženja.

§. 17. Pregledovalec nadzoruje in podpira blagajnika v poslih blagajnice, zlasti jo tudi zaklepa in se podpisuje z blagajnikom vred in vodi pregledne knjige.

§. 18. Ako se kaže potreba namestovati koga od predstojništva, mu mora odbor izmed odbornikov namestnika postaviti.

§. 19. Storjeni stroški se odbornikom in predstojnikom iz društvenega premoženja povračujejo.

§. 20. Udje, njih pravice in dolžnosti. Udje so ali ustanovniki ali društveniki.

Vsi udje imajo naslednje pravice:

- a) da se udeležujejo občnih zborov in da glasujejo o njih,
- b) da v zajem jemljejo iz društvene blagajnice.

Vsi udje so dolžni:

1. pristopnino plačevati v društveno matico;
2. nerazdeljivo porokom biti za vse dolgove in druge zaveze, ki so se društvu naložile po pravilih.

Ustanovniki pa morajo razun tega v društvu založiti sto goldinarjev.

§. 21. Pristopivši novi udje naznanijo pismeno svoj pristop in se pravomočno zavežejo v gori navedene dolžnosti.

§. 22. Pristopnina se začasno določi na 5 fl.; vendar se sme povikšati po občnem zboru.

(Konec prih.)

Štajerski dež. zbor.

XIV. Seja 5. jan. 1874. Mnogo peticij iz slovenske in nemške strani je bilo oddanih; nekatere v cestnih zadevah, nekatere pa od delalskih, izobraževalnih društev (med temi tudi od celjskega), da se jim za izobraževalne namene podpora iz deželne blagajnice dovoli. Po vsem, kar o teh društvih vemo in čujemo, je v njih ubogo malo besed o izobraževanju v obertniji in rokodelstvu, marveč vse kaj druga.

Dnevni red. V imenu dobrodelnega odbora poroča dr. Nekerman o nameščenju sekundarjev v graških deželnih bolnišnicah. Brez vse debate se sprejmo odborovi predlogi, da se postavi a) 6 sekundarjev 1. vrste z letno plačo 600 gld., prostim stanovanjem in vso postrežbo; b) 6 sekundarjev 2. vrste z letno plačo 400 gld. in enakimi pridobitki. — Ravno tako se potrdijo predlogi odborovi o preuredbi par pravil deželne norišnice v Gradcu. Vodstvo je namreč prosilo in dež. odbor je temu pritrtil, da se služba strežnikom obojega spola zboljša, število služnih oseb pomnoži itd. V ta namen so se napravile 4 vrste strežnikov; v 1. vrsti stoječi trije imajo na leto 180 gld., se postavljajo kot deželni služabniki, ter jim gre pokojnina na stare dni. Iz ene vrste se prestopa v drugo, in tako se nadjajo sposobnih in zvestih ljudi za težavno in tudi nevarno službo dobiti.

Število strežnikov se ravna po številu znorelih, poprek jih sedmero enega strežnika ima.

Po predlogu Syz-evem se dovoli iz dež. blagajnice za popravo Šavniške-Wald-Troger'ske ceste, ki bo zarad prihodnje železnice (Lieboch-Wies) posebno važna, 15.000 gld. namesto 10.000, ki jih je posebni odbor predlagal; dotični okraj pa se mora obvezati, da to cesto kot okr. cesto 2. reda v svojo skrb prevzame, ko bo popravljena. V imenu finan. odseka poroča dr. Nekerman o proračunu za porodnišnico in najdenšnico, kakor tudi za norišnico v Feldbahu (fare Strassgang). Brez vsega besedovanja se potrdijo predlogi in dovoli za prvi dve napravi 58.185 gld., za 15.094 gld. manj, kakor je dež. odbor predlagal. Ta je namreč za preskrbljenje najdencev v proračun postavil bil 52.000 gld., odbor je pa na podlagi izkazov našel, da se število najdencev enakomerno vsako leto zmanjšuje, ker se novi v preskrbljevanje več ne jemljejo. Lansko leto jih je še bilo 1686, za 559 manj od leta 1872. — Ker je lastnih prihodkov za 11.338 gld., spada še na dež. blagajnico 46.847 gld., lep strošek za brezvestne matere, ki so tudi „liberal“!

V svojih opazkah o poročilu dež. odbora stavi fin. odsek med drugim naslednji sklep, kteremu zbor brez debate pritrudi, da bi namreč dež. odbor še nadalje se pogajal z vlado, naj bi za — porodnišnico (!) iz šolskega zaloga (Studienfond) nekoliko podpore dovolila!! Šolski zalog se je napravil za cesarja Jožefa iz imetka

oropanih Jezuitov in cerkvenih družeb, ter je namenjen — kot čisto cerkveno premoženje — katoliškimi učnim namenom. Kaj ima torej s porodnišnico opraviti? Čudno, da se nobeden poslanec zastran tega ni oglasil.

Za norišnico v Feldhofu, ki se je lani o novem letu začela, se dovoli 98.084 gld., za 29.132 gld. manj kakor je predlagal dež. odbor. Ker so dohodki norišnični za 87.870 cenjeni, spada še 10.214 gld. na dež. blagajnico.

Iz poročila dež. odbora je predlagal fin. odsek nekoliko sklepov, katerim je zbor brez ugovora pritrdil. Med drugim se priznava usmiljenim sestram, da so lani po zimi, ko ni bilo ob času selitve v novo norišnico dovolj postrežnikov, tako rade to skrb prevzele, kakor tudi vso upravo. V zahvalo za to iščejo zdaj drugih strežnikov in se bo vsa uprava svétnim ljudem izročila. Za ravnatelja je poklican iz nemškega Strassburga profesor dušnega zdravilstva, dr. žl. Krafft-Ebing, s čimur je dež. zbor prav zadovoljen. Po naših mislih bi pa za to službo treba bilo slovanskega zdravnika, ki bi znal tudi drugi dež. jezik, ker norišnica ni samo za Nemce, ampak tudi za Slovence, ki enako z unimi vred za njo plačujejo.

Potem pride na vrsto silno zanimivi predlog posebnega odbora za cestne zadeve, ki je v smislu dež. odbora predlagal, da naj dežela v lastno upravo prevzame nekatere ceste, ki so bolj imenitne gledé na živahni promet po njih, ktere bi torej nehale biti okr. ceste 1. in 2. reda; da naj dež. odbor v prihodnjem zasedanju na podlagi natančnih pozvedovanj predloži postavo, ki bi vse obsegala, kar je potrebno, da zamore dežela te ceste, ki se imajo posebej zaznamovati, na svoj strošek prevzeti. Ob enem bi naj nehale navažanje proda od strani srenj, ktere bi po nalogu dež. odbora proti povračilu pripomagale pri nadelovanji dež. cest. — Po dolgem besedovanji so vsi ti predlogi z večino glasov pokopani bili. Mislimo, da nam bodo čast. bralci hvaležni, ako jim podamo nekoliko odlomkov iz besed raznih poslancev. Iz vseh govorov škilji britka resnica, ktera se je tudi očitno izrekla, da so ceste blizo po vseh okrajih pod upravo okr. zastopov v najslabejem stanu, ker menjka prave gosposke, ktero ljudje radi poslušajo, in pa zvedencev, kteri bi kazali, kako dobre ceste napravljati in ohraniti. Ogromni stroški, ki jih okrajji imajo in tudi deželna blagajnica, ki jih z denarji zalaga, so z večine — v blato vrženi denar! — Grof Platz, pobijaje iz finančnih ozirrov predloge, je še posebno omenjal, da se v radgonskem okrajji z rokami in voznjo delo opravlja, kar je ljudem veliko ložje, kakor vse v gotovini prilagati. Tukaj — pravi — imamo le 1 miljo dolgo okr. cesto 1. reda, ktera se pod nadzorstvom dež. cestnega komisarja v dobrem stanu ohranja, ter pomagajo srenje z delom, kar stane nad 900 gld.; ko bi

se pa nasipovanje po licitaciji razpisalo, bi stala gotovo ta milja ceste najmanj 1200 gld. Vrh tega je predlagal, da bi naj nova postava, če že obvelja, v poštev vzela tudi državno blagajnico vsaj za one ceste, po kterih se ces. pošte vozijo, ki pa ničesar ne plačujejo. — Kar zadeva delo z rokami in po navažanju so liberalni poslanci mnogo ropotali z „roboto“, češ, da je pripomoč srenječanov v naturi prava „robota“! — Kaj pa ni še hušja robota, če se po liberalnem kopitu vse na dačni goldinar prepíše, ter morajo okrajji po 40 in še več procentov v gotovini plačevati, da imajo največ dobička podvzetniki, ceste pa — rebra kažejo.

Hammer-Purgstall, ki je kot liberallec krepko se poganjal za predloge fin. odseka, je to podpiral s tem, da niso okr. zastopi za nič! „Jaz sam“ — je rekel — „bil sem 5 celib let prvosednik okr. zastopa, pa vam zamorem spričati, da so ceste silno slabe bile“. — Smeh po zbornici je bil odgovor na to, in ravno tako smešno je, če ta liberalni gospod misli, da bo vsega zlega konec, ako se namesto pripomoči v naturi, le kar na vrat na nos okrajem denarne priklade naložijo.

Poslanec Lohninger je najbolj liberalnim zapravljičcem do živega segal. Pobijal je iz denarnih ozirrov predlog, češ, da bi po njem dežela zavezala se v plačila, kterih še nihčér zdaj natančno povedati ne more. Po njegovih mislih bi ta poskus deželo najmanj 200.000 gld. na leto stal, drugi govornik, pl. Kellersperg je dodal: „Letos imamo za ceste v proračunu 191.500 gld., po mojih mislih bo pa, če stavljeni predlogi obveljajo, v proračunu stalo prihodnjijč 5—600.000 fl.“ — Lohninger je sloveno-graški okraj v izgled stavil, kako da se z manjšimi stroški vse prav dobro da opraviti, ako se ne silijo okrajji, da vsi po enem kopitu delajo. „Naša okr. cesta“ — pravi — „je bila prav dobra za čas, ko je edini glavár Globočnik stvar v rokah imel. Se ve, da se je cesta delala pod strašilom „robote“; pa ljudje so pri tem boljše shajali kakor zdaj, ko se vse „strohnele“ navade boji, da si ljudje z delom kaj zaslužijo, ko drugega opravka nimajo. Zdaj je v navado prišlo razpisovanje nasipanja, za ktero se le eden — na kvar vseh, ki plačujejo — oglasiti zamore in to po prav visoki ceni“. Po novi cestni postavi so povsod cestnarji potrebni; v sloveno-graškem okrajji so za to postavili — proti primerni plači — ljudi ob cesti stanujoče. Ti so skrbno pazili na odločene cestne kose, in le enkrat se je zgodilo, da se je enemu mesečna plača ustavila, ker ni svoje dolžnosti storil. Pa vse to — pravi — ne sme biti, ker se mora po cestni postavi vse po enem kopitu delati. Zatorej je on za to, da se vsakemu okrajju na voljo prepusti, ali hoče v denarjih ali pa v naturi k popravljajući cest pripomagati, treba samo prave oblasti, ki to v rokah ima.

Dež. odbornik, — Bog mu prizanesi — dr. žl. Conrad, poročevalec cestnih stvari v dež. odboru, je govoril tako, kakor sploh teoretiki, ki stvari ne poznajo. Pobjal je grofa Platza, češ, da ni res, da bi ljudje rajši z delom, kakor v denarjih pripomagali k popravi cest! Da se bavav „robote“ pri cestah več ne prikaže, je celó podpora iz dež. blagajnice vsem tistim okrajem zaklenjena, ki še hočejo po „roboti“ ceste popravljati; cestnarji so tako potrebni kot solnce na nebu itd. Naj še povemo, da je poročevalec vseh odborovih predlogov bil mladi advokat v Gradei, dr. Boess, ki nima pojma o tem, kako težko da kmetu za denar gre. — Pač prav je imel naš vrli poslanec Herman, ko je tem liberalnim gospodom rekel: „Ljudje, ki ne poznajo deželnih razmer v sedanjem in preteklem času, ker so njim po svojem rojstvu tujci, dandanas zvoncec nosijo in odločujejo!“ — K sreči, da v tej reči še niso odločili! —

Na dnevnem redu je bila slednjič tudi cestnina, ki se hoče odpraviti. Ker je pa še vse negotovo, kdo da bo v prihodnje ceste vzdrževal, ostane stvar pri starem.

Gospodarske stvari.

Kaj storiti, da sadne peške lahko in hitro kali poženejo?

Jabelčne in gruševе peške, ki si jih že zimo nabral, deni v posodo množini pešek primerno, in nalij deževnice do polovice. V to vodo vsujejo se nabrane peške in se v hiši, v kateri je navadna toplota 14—16° R. na primeren kraj postavijo. Naj dalj v 14 dneh se že prikažejo bele kali in seme se mora posejati. Pred sejanjem ga je treba na suhem suknu ali platnu nekoliko osušiti, sicer se preveč v kepice sprijema in ne dá se lahko sejati. Nalita voda se v nekterih dneh spridi in mora se z novo enake toplote zameniti. Pri viši toplini peške še prej cimijo. Akacije, ki posebno težko kalijo, se po opisanem načinu že v 14—18 dneh izcimijo. Tudi z semenom koščičastega sadja, sočivja in cvetlic je dobro tako ravnati. —

Nerodovitna sadna drevesa, ako se jim korenine dobro spodrežejo, postanejo sopet rodovitna.

Ako drevesa le slabo ženejo in vsled tega nerodovitna postanejo se nasvetuje, naj se zemlja okoli njih razkoplje, nekoliko korenin dobro spodreže, in dobro predelane, s kalijem obilno namešane, (s pepelom) prsti okoli korenin natrosi in dobro polije. Tako pomlajenje zemlje je posebno pri gruškah na kutine cepljenih in pri nekterih sortah jabelk hitrega, dobrega učinka. Najboljši čas za to je mesec april ali maj, pa tudi sept.

Metrična mera.

(Spisuje Ignacij Cizelj, učitelj.)

Drugo nedeljo po večernicah.

Rešitev nalog zadnjih danih: 1) 20 čevljev je 63 dem. 5 cm.; 2) 16 sežnjev je 303 dem. 3 cm.; 3) 18·98 kr.; 4) 10·5 kr.; 5) 46·9 kr.

Kedar že bo nova mera vpeljana, in si ti deklica pojdeš kake lepe robe za oblačilo v štacuno kupovat, te bo štacunar z novo mero v roki sprejel, kateri se meter pravi. — Gotovo še prejšnji, stari, roboti prač (laket, vatel) kje v kakem kotu sloni, pri katerem lahko zapaziš, da je krajši od novega — metra; zato pa ne smeš misliti, da boš sedaj za navadne denarje tudi več robe dobila.

Metrov bode, kar se že ob sebi razumi, menj potreba, kakor poprej vatlov, in novi prač bode več veljal, kakor stari. Zapomnite si to-le:

Meter ima eden vatel (laket, prač) in četr ($\frac{1}{4}$), to je 5 četr ($\frac{5}{4}$) laktov. Pri spreminjavi stare mere v novo bode račun za vsakega prav lahek; kakor n. pr.

a) En vatel platna velja 40 kr.; po čem pride meter?

En vatel ima 4 četr, meter pa 5 četr. Vatelj ($\frac{4}{4}$) velja 40 kr., en četr tedaj 10 kr.; 5 četr, t. j. en meter, pa 50 kr.

b) Iz 36 laktov se napravi 12 srajc (robač); koliko metrov se boče na ravno toliko srajc kupilo?

Ako 36 palcev 12 srajc dá, pride na eno 3 prače, — alj pa 3 metri menj 3 četr, t. j. 2 metra in četr ($\frac{1}{4}$): za 12 robač se tedaj 12krat 2 in $\frac{1}{4}$ metra potrebuje. 12krat 2 je 24, 12 četr so 3 celi, 24 in 3 = 27 metrov.

Ako bodete gospodarji na ta način računili, vas nobeden, še takó preveden štacunar, ne bode oslepariti zamogel.

Kmetje, sedaj pa pozor! — Ker se bode vse spremenilo, bo tudi prodavanje zemljišč se predručilo; zatorej se naj na sledeče posebno pazi:

Mesto sedanjih štirijaških (□) sežnjev bode vrte in njive na štirjaške (□) metre in are, cela posestva pa na hektare merili. Zapomnite si!

Štirjaški (□) meter ima 10 □čevljev in blizo 2 □palca,

štirjaški (□) seženj (klafta) ima 3 □metre in 6 □decim.,

1 □čevlj bo imel 10 □decim.,

1 □palec (cola) bo imel blizo 7 □centimetrov.

Ako pa kdo 100 □metrov polja i. t. d. kupi, bode rekel, da je 1 ar zemlje dobil, kar je po našem računu 27 □sežnjev in 29 □čevljev.

100 arov pa rečemo 1 hektar, t. j. po starem: 1 $\frac{3}{4}$ orala; bolj natanko pa 1 oral, 1180 □sežnjev in 13 $\frac{1}{2}$ □čevljev. — Sedaj pa ponovite! — Koliko □čevljev in palcev je 1 □meter?